

ชั้นสุตรประวัติศาสตร์
ไขปริศนาพระนารายณ์

EVIDENCE

CASE # : 031688202009

ศิลปวัฒนธรรม
ART&CULTURE
อินทิรา

เขียน : รศ. (พิเศษ) นพ. เอกชัย โควาวิสารัช

คำนิยาม : ศ.ดร. นิยะดา เหล่าสุนทร

พอลคอน ฝรั่งเศส
พระเพทราชา ใครเป็นผู้ทรยศ
สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ชั้นสุทธประวัติศาสตร์ ไชยปริศนาพระนารายณ์

ตัวอย่าง

တပ်မတော်

ชั้นสุตรประวัติศาสตร์ ไขปริศนาพระนารายณ์

รองศาสตราจารย์พิเศษ นพ. เอกชัย โค้ววาสารัช

ตัวอย่าง

ราคา ๔๕๐ บาท

ชั้นสูตรประวัติศาสตร์ ไชยปริศนาพระนารายณ์

• รองศาสตราจารย์พิเศษ นพ. เอกชัย ไคววาสีรักษ์

พิมพ์ครั้งแรก : ตุลาคม ๒๕๖๓

ราคา ๔๕๐ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

เอกชัย ไคววาสีรักษ์.

ชั้นสูตรประวัติศาสตร์ ไชยปริศนาพระนารายณ์.

กรุงเทพฯ : มติชน, ๒๕๖๓.

๔๖๔ หน้า. --(ประวัติศาสตร์).

๑. ไทย--ประวัติศาสตร์--กรุงศรีอยุธยา--สมเด็จพระนารายณ์
มหาราช, ๒๑๙๙-๒๒๓๑. I. ชื่อเรื่อง.

959.3035

ISBN 978 - 974 - 02 - 1720 - 6

สำนักพิมพ์มติชน | www.matchonbook.com

- ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์ : อารักษ์ คตะนาท, สุพจน์ แจ่งเร็ว, นงนุช สิงหนตะ
- ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : อพิสิทธิ์ ศีระจากรวรรณ
- รองผู้จัดการสำนักพิมพ์ : รุจิรัตน์ ทิมวัฒน์, มณฑล ประภาภรณ์เกียรติ
- บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุญปาน
- บรรณาธิการเล่ม : ปกรณ์เกียรติ ดีโรจนวานิช
- พิสูจน์อักษร : ปารดา นุ่มน้อย
- ภูมิสม : อรอนงค์ อินทรอุดม
- ศิลปกรรม-ออกแบบปก : นุสรุา สมบูรณ์รัตน์
- ประชาสัมพันธ์ : กรกฤษณ์ พรอินทร์, ณัชชา เชื้อขวง

บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) : ๑๒ ถนนเทศบาลนามาส

ประชาชนิเวณค้ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๘-๐๐๒๑ ต่อ ๑๒๓๕

โทรสาร ๐-๒๕๕๙-๕๘๘๘

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มติชน ๑๒ ถนนเทศบาลนามาส ประชาชนิเวณค้ ๑

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๘-๐๐๒๑ ต่อ ๒๐๐๐, ๒๑๐๘

โทรสาร ๐-๒๕๕๑-๙๐๑๓

จัดจำหน่ายโดย : บริษัทงานดี จำกัด (ในเครือมติชน)

๑๒ ถนนเทศบาลนามาส ประชาชนิเวณค้ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๘-๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๐-๓๓๕๓

โทรสาร ๐-๒๕๕๑-๙๐๑๒

Matchon Publishing House a division of Matchon Public Co., Ltd.

12 Tethsabannaruean Rd., Pracharivate 1,

Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand

หากท่านต้องการสั่งซื้อหนังสือเล่มนี้

จำนวนมากในราคาพิเศษ

โปรดติดต่อโดยตรงที่ บริษัทงานดี จำกัด

โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๘-๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๓

โทรสาร ๐-๒๕๕๑-๙๐๑๒

MATCHON
PREMIUM
PRINT

ฝ่าย MATCHON PREMIUM PRINT

บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน)

รับผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเภท

โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๘-๐๐๒๑ ต่อ ๒๔๑๙, ๒๔๒๔

โทรสาร ๐-๒๕๕๑-๙๐๐๒

ในกรณีที่หนังสือมีข้อผิดพลาดจากการพิมพ์

เช่น หน้าขาดหาย หน้าซ้ำ หน้าสลับ เข้าเล่มกลับหัว

กรุณาติดต่อมาที่ email: matchonbook.sales@gmail.com

หรือ inbox matchonbook เพื่อขอเปลี่ยนแปลงใหม่

สารบัญ

ชั้นสูตรประวัติศาสตร์ ไซปริศนาพระนารายณ์

คำนิยม	(๗)
คำนำ	(๙)
บทนำ	๒
๑ สมเด็จพระเจ้าปราสาททองเป็นพระราชโอรสลับ ของสมเด็จพระเอกาทศทรงหรือ	๖
๒ พระราชบิดาและพระราชมารดา ของสมเด็จพระเพทราชาคือใคร	๒๖
๓ สมเด็จพระเจ้าเสือเป็นพระราชโอรสลับ ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจริงหรือ	๔๔
๔ เจ้าฟ้าอภัยทศและเจ้าฟ้าน้อยเป็นพระอนุชาหรือพระราชโอรสลับ ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช	๖๔
๕ พระปีย์เป็นพระราชโอรสลับ ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจริงหรือ	๘๒
๖ จดหมายเหตุจ้าวแม่วัดดุสิต เขียนในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจริงหรือ	๙๖
๗ จ้าวแม่วัดดุสิตเป็นต้นพระราชวงศ์จักรีจริงหรือ	๑๑๐

๘ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชหรือสมเด็จพระเจ้าเสือ มีพระอาการลูกสาวก	๑๔๒
๙ ชั้นสูตรพอลคอน	๑๕๔
๑๐ ฝรั่งเศสร่วมมือกับพอลคอนทรยศต่อสยามจริงหรือ	๒๐๐
๑๑ สงครามสยามกับฮอลันดา ค.ศ. ๑๖๖๕	๒๘๖
๑๒ สงครามสยามกับอังกฤษ ค.ศ. ๑๖๘๗	๒๙๘
๑๓ ขบถแขกมัทกะสัน	๓๑๒
๑๔ พระเพทราชาและหลวงสรศักดิ์ทรยศต่อ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชจริงหรือ	๓๒๘
๑๕ พระเพทราชาปฏิวัติสำเร็จได้อย่างไร	๓๓๖
๑๖ สงครามสยามกับฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๖๘๘	๓๘๒
๑๗ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชเสด็จสวรรคตด้วยเหตุใด	๔๒๔
บทสรุป	๔๕๐
ประวัติผู้เขียน	๔๕๔

คำนิยม

ชั้นสูตรประวัติศาสตร์ ไชยปริศนาพระนารายณ์

ชั้นสูตรประวัติศาสตร์ ไชยปริศนาพระนารายณ์ ของคุณหมอเอกชัย โคควา
วิสารัช เป็นผลงานชิ้นใหม่ของคุณหมอที่ได้หยิบประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์
สมัยอยุธยาเมื่อครั้งรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชมานำเสนอแก่ผู้อ่าน
นักศึกษา ประชาชนทั่วไป อีกครั้งหนึ่ง จริงอยู่ประเด็นนี้เคยมีการศึกษาค้นคว้า
มาแล้วอย่างกว้างขวาง มีการอภิปราย ถกเถียงกันเสมอมา ข้อที่น่าชื่นชมสำหรับ
คุณหมอเอกชัยก็คือ ความกล้าหาญทางวิชาการที่จะนำเสนอผลงานค้นคว้าใหม่ของ
ตนเองที่พยายามรวบรวมตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ทั้งภาษาไทยและภาษา
ต่างประเทศ มาศึกษาวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง จนได้งานวิชาการที่มีความยาวถึง ๑๗
บท นับว่าเป็นงานวิชาการที่วาดด้วยเรื่องราวและประวัติศาสตร์ในแผ่นดินสมเด็จพระ
นารายณ์มหาราชที่มีความยาวมากกว่าผลงานวิชาการอื่นๆ ที่นักวิชาการได้
ทำกันมา

สิ่งที่แปลกใหม่ในงานวิชาการเล่มนี้คือ วิธีการนำเสนอข้อมูล ผู้เขียนเป็น
แพทย์ เป็นนักวิทยาศาสตร์ ที่มักตั้งคำถามก่อนสร้างสมมติฐาน หาหลักฐานมา
สนับสนุนประเด็นต่างๆ นำเสนอทั้งประเด็นที่น่าเชื่อถือและไม่น่าเชื่อถือ จากนั้น
มีการสรุปมติของตน คงต้องยอมรับว่าในเอกสารชิ้นนี้มีการรวบรวมหลักฐาน
เกี่ยวข้องมากที่สุดจนผู้อ่านไม่ต้องไปค้นคว้าจากที่อื่นเลย เพราะคุณหมอค้นมา
จนครบถ้วนแล้ว

บทสุดท้ายของเรื่องว่าด้วย “สมเด็จพระนารายณ์มหาราชเสด็จสวรรคตด้วย
เหตุใด” เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ผู้เขียนมีความถนัดอยู่แล้ว และเป็นความถนัด

ที่ยากจะพบในนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์คนใดเพราะไม่ได้มีความรู้ทางแพทย
ศาสตร์

กล่าวโดยรวม *ชั้นสูตรประวัติศาสตร์ ไชยปริศนาพระนารายณ์* มีคุณค่าชวน
อ่าน การนำเสนอมีวิธีการตรงไปตรงมา สนุกสนาน แต่ก็มีหลายประเด็นที่สามารถ
ค้นคว้าต่อได้ ทั้งยังเป็นการเปิดประเด็นศึกษาที่น่าสนใจยิ่ง

ขอแสดงความยินดีและชื่นชมต่อคุณหมอเอกชัย โควาวีสารัช มา ณ ที่นี้ด้วย

ศาสตราจารย์ ดร. นิยะดา เหล่าสุนทร

ราชบัณฑิต

ตัวอย่าง

คำนำ

ชั้นสูตรประวัติศาสตร์ ไชยปริศนาพระนารายณ์

ชั้นสูตรประวัติศาสตร์ ไชยปริศนาพระนารายณ์ ในมือของท่านผู้อ่าน เป็นหนังสือเล่มใหม่ในชุด “ชั้นสูตรประวัติศาสตร์” ที่ผมใช้เวลาประมาณ ๒ ปี บรรจงรังสรรค์ขึ้น เพื่อไขข้อสงสัยต่างๆ อันเกี่ยวเนื่องกับสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่งในสมัยอยุธยา

หนังสือเล่มนี้ใช้หลักฐานสำคัญต่างๆ ทั้งไทยและเทศที่มีอยู่มารวบรวมเรียบเรียง ตั้งสมมติฐาน วิเคราะห์ และสรุป อย่างเป็นระบบตามหลักวิทยาศาสตร์ เช่นเดียวกับหนังสือในชุด “ชั้นสูตรประวัติศาสตร์” ๒ เล่มก่อน คือ ชั้นสูตรประวัติศาสตร์ เมื่อคราวสวรรคต และ ชั้นสูตรประวัติศาสตร์ ไชยปริศนาพระเจ้าตาก ทำให้หนังสือเล่มนี้สามารถตอบปัญหาต่างๆ ที่ไม่สามารถตอบได้มากกว่า ๓๐๐ ปี โดยเฉพาะบทที่เป็นไฮไลต์ของเล่มนี้ คือบทที่ ๑๐ “ฝรั่งเศสร่วมมือกับพอลคอนทรยศต่อสยามจริงหรือ” ซึ่งเป็นบทที่ยาวและเขียนยากที่สุดอีกด้วย

ชั้นสูตรประวัติศาสตร์ ไชยปริศนาพระนารายณ์ มีเรื่องทางการแพทย์ที่ผมถนัดเพียงบทเดียวคือ บทที่ ๑๗ “สมเด็จพระนารายณ์มหาราชเสด็จสวรรคตด้วยเหตุใด” ซึ่งผมได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมจากหนังสือชั้นสูตรประวัติศาสตร์ เมื่อคราวสวรรคต หลังจากที่ได้ข้อมูลใหม่เพิ่มเติม

ผมรู้สึกยินดีมากที่อาจารย์หมอวิชัย โชควิวัฒน์ อดีตอธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้ให้เกียรติวิจารณ์ชั้นสูตรประวัติศาสตร์ ไชยปริศนาพระเจ้าตาก ผมขอขอบคุณท่านมากและจะได้ตอบข้อวิจารณ์ของท่านในโอกาสพิมพ์ครั้งต่อไป

ผมมิได้หวังว่าท่านผู้อ่าน *ชั้นสูตประวัตศาสตร์ ไชยปริศนาพระนารายณ์* จะเชื่อทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้นำเสนอ ขอเพียงให้ท่านได้พินิจพิเคราะห์หลังจากที่ได้อ่าน ก็เพียงพอแล้ว แต่ผมตั้งความหวังเล็กๆ ไว้ว่างานเขียนชิ้นนี้คงจะมีส่วนร่วมหรือ อาจจะเป็นประกายไฟเล็กๆ ในการชำระประวัติศาสตร์ของสยามยุคสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่อาจมีขึ้นในอนาคตไม่มากก็น้อย

ผมเชื่อว่าวิทยากรจะเจริญก้าวหน้าได้หากมีผู้อื่นได้อ่าน วิจารย์ จึงหวังใจว่า *ชั้นสูตประวัตศาสตร์ ไชยปริศนาพระนารายณ์* จะมีผู้ทรงความรู้ได้อ่านและกรุณาชี้แนะแจกเช่นเดียวกับอาจารย์หมอวิชัย โชควิวัฒน์

ผมตั้งความหวังอย่างมากว่า หนังสือเล่มนี้จะได้ทำให้ผู้อ่านประเทืองปัญญาและความเพลิดเพลิน ในศาสตร์ “พระนารายณ์ศึกษา”

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ

ศาสตราจารย์ ดร. นิยะดา เหล่าสุนทร อาจารย์ที่เคารพของผมที่ได้เมตตา มอบคำนิยามอันงดงามแก่ผมอีกครั้งหนึ่ง

สำนักพิมพ์มติชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณปกรณ์เกียรติโรจนวานิช บรรณาธิการเล่มที่ได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงต้นฉบับได้อย่างดีเยี่ยม

นางอรชร ไคววาสราช ภรรยา นายจรูญพัฒน์และนางสาวอมราลักษณ์ ผู้บุตรและธิดา เป็นแก้วตาดวงใจของผม

ด้วยจิตคารวะ

รองศาสตราจารย์พิเศษ นายแพทย์เอกชัย ไคววาสราช

นายแพทย์ทรงคุณวุฒิ กลุ่มงานสูตินรีเวชศาสตร์

โรงพยาบาลราชวิถี

ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

ชั้นสุทธประวัติศาสตร์ ไชยปริศนาพระนารายณ์

ตัวอย่าง

บทนำ

กล่าวกันว่า เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีมากมาย ทั้งที่บันทึกไว้ในเอกสารชั้นต้นทั้งไทยและเทศ โดยเฉพาะเอกสารของ ชาวต่างประเทศที่ร่วมสมัยอยุธยา อาทิ จดหมาย จดหมายเหตุ รายงาน

ความแพร่หลายของเอกสารนี้ ทำให้มีการจัดเป็นวิชาหนึ่งเพื่อศึกษาเรื่อง ราวสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชโดยเฉพาะ หรือที่เรียกว่า **พระนารายณ์ ศึกษา** นอกจากเอกสารที่สามารถสืบค้นได้แล้ว ก็ยังมีพงศาวดารกระซิบอีกด้วย แม้กระนั้นข้อสรุปที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ปัจจุบันของเหตุการณ์ต่างๆ ในรัชสมัย ของพระองค์นั้น ก็ไม่ได้เป็นที่ยอมรับกันในทุกหัวข้อในทุกประเด็น

ผมได้รวบรวมข้อมูลและชั้นสูตรเหตุการณ์ต่างๆ ที่ยังเป็นปริศนาอยู่ โดย ใช้หลักเหตุผลทางวิทยาศาสตร์เหมือนชั้นสูตรประวัติศาสตร์ทั้ง ๒ เล่มที่ผมได้ เผยแพร่อยู่ในบรรณพิภพแล้ว

เนื่องจากปริศนาเหล่านี้มีอยู่หลายประเด็น ผมจึงขอใช้ลำดับเวลาที่เกิดขึ้น ในประวัติศาสตร์เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจโดยไม่สับสน และความเป็นเหตุเป็นผล ที่บางครั้งมีความสับสนเนื่องกัน ประเด็นปริศนาเหล่านี้ผมขอเรียงลำดับดังนี้ คือ

บทที่ ๑ สมเด็จพระเจ้าปราสาททองเป็นพระราชโอรสลับของสมเด็จพระ เอกาทศรถจริงหรือ

บทที่ ๒ พระราชบิดาและพระราชมารดาของสมเด็จพระเพทราชาคือใคร

บทที่ ๓ สมเด็จพระเจ้าเสือเป็นพระราชโอรสลับของสมเด็จพระนารายณ์ มหาราชจริงหรือ

บทที่ ๔ เจ้าฟ้าอภัยทศและเจ้าฟ้าน้อยเป็นพระอนุชาหรือพระราชโอรสลับ ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

บทที่ ๕ พระปีย์เป็นพระราชโอรสลับของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจริง หรือ

บทที่ ๖ จดหมายเหตุจ้าวแม่วัดดุสิตเขียนในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ มหาราชจริงหรือ

บทที่ ๗ จ้าวแม่วัดดุสิตเป็นต้นพระราชวงศ์จักรีจริงหรือ

บทที่ ๘ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชหรือสมเด็จพระเจ้าเสือมีพระอาการ ลูกสวาท

บทที่ ๙ ชั้นสูตรฟอลคอน

บทที่ ๑๐ ฝรั่งเศสร่วมมือกับฟอลคอนทรยศต่อสยามจริงหรือ

บทที่ ๑๑ สงครามสยามกับฮอลันดา ค.ศ. ๑๖๖๔

บทที่ ๑๒ สงครามสยามกับอังกฤษ ค.ศ. ๑๖๘๗

บทที่ ๑๓ ขบถแขกมัทกะสัน

บทที่ ๑๔ พระเพทราชาและหลวงสรศักดิ์ทรยศต่อสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจริงหรือ

บทที่ ๑๕ พระเพทราชาปฏิวัติสำเร็จได้อย่างไร

บทที่ ๑๖ สงครามสยามกับฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๖๘๘

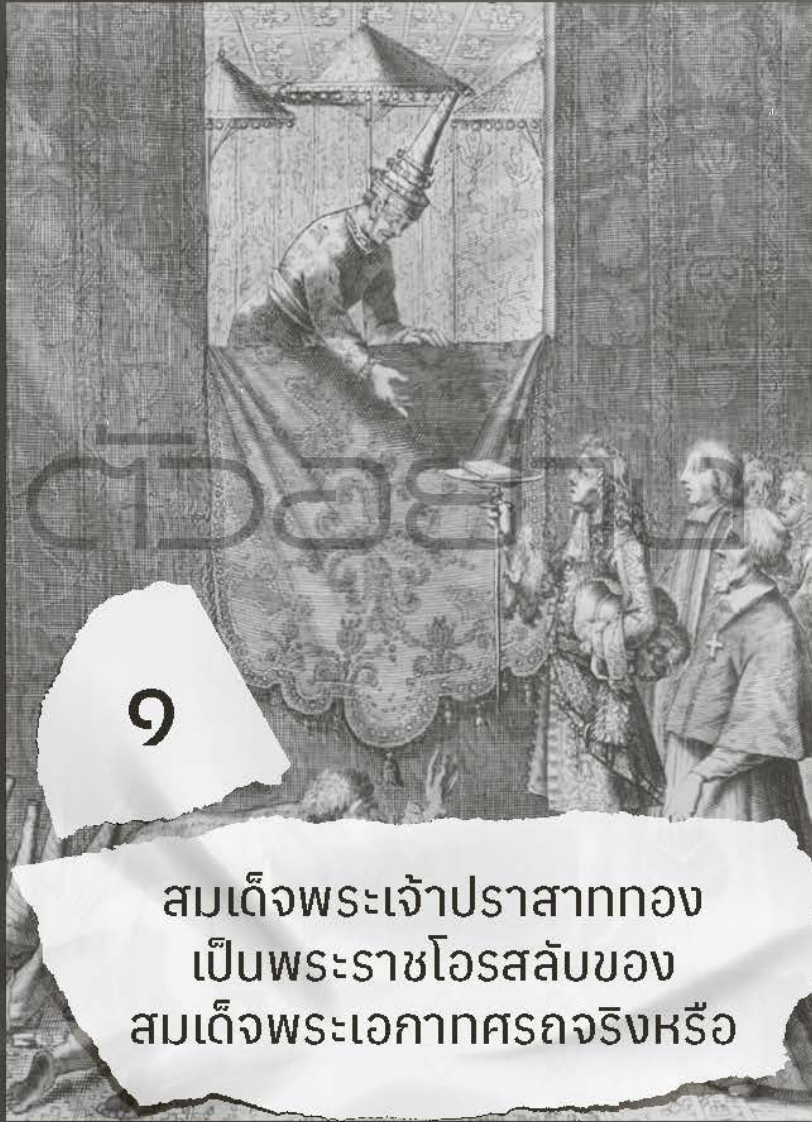
บทที่ ๑๗ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชเสด็จสวรรคตด้วยเหตุใด

ในแต่ละบทผมได้สรุปความเห็นของผมที่ได้จากการอ่านเรื่องราวที่น่าจะเป็นมากที่สุด หนึ่งในการเขียนหนังสือ *ชั้นสูตรประวัติศาสตร์ ไชยปริศนาพระนารายณ์* ผมพยายามที่จะตอบคำถามต่างๆ ที่เคยมีมาตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจนถึงปัจจุบันเท่าที่มีหลักฐานสำคัญโดยเฉพาะที่เขียนขึ้นโดยบุคคลที่อยู่ร่วมสมัยนั้น เพราะหลักฐานทั่วไปอื่นๆ ที่มีอยู่ในตลาดหนังสือทุกวันนี้มักอธิบายด้วยกรอบแนวคิดเดิมๆ โดยใช้หลักฐานสำคัญเท่านั้น

ผมโชคดีที่สะสมหลักฐานสำคัญไว้เป็นจำนวนมาก เช่น ประชุมพงศาวดารที่ผมมีเกือบทุกเล่ม ทำให้ผมไม่ต้องค้นหลักฐานสำคัญเพิ่มขึ้นมากนัก เนื่องจากในหนังสือนี้มีชื่อของชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวฝรั่งเศส และเอกสารแต่ละเล่มก็เรียกชื่อคนๆ เดียวกันแตกต่างกันออกไป ดังนั้นข้อความที่ผมคัดลอกจากหลักฐานสำคัญ ผมจะใช้ชื่อเรียกดั้งเดิมที่เขียนในหลักฐานเหล่านั้น

ในบทสรุปผมได้สรุปปัญหาต่างๆ ไว้โดยเฉพาะในกรณีที่มีความสัมพันธ์กันเชิงเหตุเชิงผล ผมขอเรียนท่านผู้อ่านว่า ความเห็นในข้อสรุปของหนังสือเล่มนี้เป็นความเห็นส่วนตัวของผมที่ได้จากการสืบค้นเอกสารต่างๆ ซึ่งอาจจะเหมือนหรือไม่เหมือนกับความเห็นของท่านผู้อ่าน จึงขอให้ท่านผู้อ่านใช้วิจารณญาณในการอ่านหนังสือ *ชั้นสูตรประวัติศาสตร์ ไชยปริศนาพระนารายณ์* เล่มนี้ต่อไป

တပ်မတော်

๑

สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง
เป็นพระราชโอรสลับของ
สมเด็จพระเอกาทศรถจริงหรือ

พงศาวดารกระซิบในประวัติศาสตร์ไทยมีมานานแล้ว โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่ที่ทรงขึ้นครองราชย์โดยการปราบดาภิเษกว่าเป็นพระราชโอรสลับของพระมหากษัตริย์พระองค์ก่อนๆ ซึ่งแม้ว่าจะเป็นเรื่องจริงหรือเท็จก็ตาม แต่ในทางจิตวิทยา พลเมืองส่วนใหญ่ย่อมรู้สึกดีกว่าถ้าพระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่ทรงมีเชื้อเจ้า มีไขสามัญชน^๑ ดังเช่นกรณีสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นพระราชโอรสลับของสมเด็จพระเจ้าบรมโกศหรือสมเด็จพระเจ้าท้ายสระที่ผมเขียนไว้ใน *ชั้นสูตฺรประวัติศาสตร ไซปริศนาพระเจ้าตาก*^๒ แล้ว

สมเด็จพระเจ้าปราสาททองทรงเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์ปราสาททองในสมัยอยุธยา ครองราชย์ระหว่าง พ.ศ. ๒๑๓๒-๒๑๙๙^๓, ^๔ ประสูติเมื่อ พ.ศ. ๒๑๔๓ มีพระนามเดิมว่า พระองค์ไฉ พระราชพงศาวดารจีนสำคัญไม่ได้เขียนถึงพระชาติกำเนิดว่า พระราชบิดาและพระราชมารดาของพระองค์คือใคร^๕

ผมขอสรุปสมมติฐานของพระชาติกำเนิดพระราชบิดาและพระราชมารดาของสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง เท่าที่ผมสืบค้นมาและวิเคราะห์แต่ละสมมติฐานถึงความเป็นไปได้ของสมมติฐานนั้นๆ ต่อไป

สมมติฐาน	พระราชบิดา	พระราชมารดา
๑ ^๖	สมเด็จพระเอกาทศรถ	นางอิน หญิงชาวบ้าน เกาะบางเลน (เกาะบางปะอิน)
๒ ^๗	สมเด็จพระนเรศวรมหาราช	นางอิน หญิงชาวบ้าน
๓ ^{๘,๑๐,๑๑}	ออกญาศรีธรรมราชา	- ไม่ได้มีการกล่าวถึง - พระญาติห่างๆ ที่มาจากเกาะบางปะอิน พร้อมกับพระราชมารดาของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม
๔ ^{๑๒}	มหาดเล็กพี่ชายของนางหุ้มจากบางปะอิน ซึ่งเข้ามาเป็นมหาดเล็กภายหลัง และต่อมามีบุตรชายซึ่งสมเด็จพระเอกาทศรถทรงรับบุตรชาย (สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง-ผู้เขียน) เป็นพระราชโอรสบุญธรรม	- ไม่ได้มีการกล่าวถึง

สมมติฐานที่ ๑

พระราชบิดา	สมเด็จพระเอกาทศรถ
พระราชมารดา	หญิงชาวบ้านที่เกาะบางปะอิน (อาจมีชื่อว่าอิน-ผู้เขียน)

สมมติฐานที่ ๑ นี้ เป็นสมมติฐานที่มีคนเชื่อค่อนข้างมาก ผมจึงขอวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของสมมติฐานดังนี้

มีผู้เขียนถึงสมมติฐานนี้อยู่หลายคน เช่น วิบูล วิจิตรวาทการ^๔ และพรณี เกษกมล^๕

วิบูล วิจิตรวาทการ^๔ ได้เขียนไว้ในพระเจ้าปราสาททอง กษัตริย์นักสู้ โดยอ้างว่านำมาจากพระราชพงศาวดาร แต่ไม่ได้ระบุว่าฉบับไหน ดังความตอนหนึ่งว่า

“...พระราชพงศาวดารกล่าวไว้ว่า พระองค์ทรงเป็นโอรสลับของสมเด็จพระเอกาทศรถ โดยมีเรื่องเล่าว่า วันหนึ่งสมเด็จพระเอกาทศรถเสด็จประพาสทางเรือ เรือไปลงใกล้เกาะบางปะอิน พระองค์ทรงว่ายน้ำจนถึงฝั่ง เสด็จขึ้นบกไปอาศัยชาวบ้านที่เกาะนั้น ได้ทอดพระเนตรเห็นหญิงสาวชาวเกาะสวยงามคนหนึ่ง จึงสมสู่ร่วมรักด้วยในคืนนั้น และรับมาเป็นบาทบริจาริกา จนกระทั่งหญิงนั้นตั้งครรภ์และคลอดลูกออกมาเป็นชาย แต่เพราะเหตุผลอันใดไม่ทราบ สมเด็จพระเอกาทศรถไม่ปรารถนาที่จะรับเป็นพระราชบุตร จึงมอบให้แก่พระยาศรีธรรมราชเป็นผู้เลี้ยงดู

แต่ถึงกระนั้น เด็กคนนี้ก็ตระหนักดีว่าตนเป็นผู้สำคัญ เวลาเล่นกับเพื่อนเมื่อยังเยาว์ ก็จะไม่เป็นหัวหน้านับจอมปลวก และแต่งตั้งเพื่อนฝูงทั้งหลายให้เป็นเสนาบดีและขุนนางต่างๆ ออกกฎหมายว่าราชการเช่นพระเจ้าแผ่นดิน

ครั้นเติบโตขึ้นก็มีลักษณะผู้นำ มีพรรคพวกผู้คนติดตามเป็นลูกน้องมากมาย อุปนิสัยจึงค่อนข้างจะเหี้ยมเป็นนักเลงอยู่สักหน่อย ถึงแม้จะมีได้รับเป็นราชบุตร สมเด็จพระเอกาทศรถก็ทรงโปรดปรานเด็กหนุ่มคนนี้มาก พออายุ ๑๕ ก็ตั้งเป็นมหาดเล็กหุ้มแพร อายุ ๑๗ ได้เลื่อนเป็นจมื่นศรีสรลักษณ์หัวหมื่นมหาดเล็ก

อยู่มาวันหนึ่ง ท่านผู้นี้ไปเที่ยวพิธีแรกนาขวัญที่วังท่าใหญ่โต จนเกิดทะเลาะวิวาททุบตีกับพวกของพระยาแรกนา เมื่อมีคนมา กราบทูลฟ้องสมเด็จพระเอกาทศรถ พระเจ้าอยู่หัวก็ทรงพิโรธ รับสั่ง ให้ตามตัวจมื่นศรีสรลักษณ์มาเฝ้า แต่ไม่มีใครหาตัวได้ เพราะท่าน กลัวความผิด เกรงจะถูกลงโทษ จึงไปแอบซ่อนในวัด

สมเด็จพระเอกาทศรถจึงให้ตำรวจวังไปจับออกญาศรีธรรม ราชมาใส่ที่คุมขังเป็นการลงโทษพ้อแทนลูกชาย จมื่นศรีสรลักษณ์ มีความกตัญญูต่อบิดาเลี้ยงนี้ จึงออกจากที่ซ่อนมากราบทูลขอรับ พระราชอาญาด้วยตนเอง..."

ผมได้วิเคราะห์เนื้อหาของพระราชพงศาวดารข้างต้นแล้ว ผมคิดว่า วิบูล วิจิตรวาทการ^๔ น่าจะนำมาจากจดหมายเหตุวันวลิต^๕

ผมขอกล่าวถึงจดหมายเหตุวันวลิต ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้า ปรสาททองโดยย่อ โดยผมขอเริ่มจากประวัติย่อของวันวลิตที่ได้มาจากการรวบรวม ของวัดนา ภาคสตงพร ที่เขียนได้ในเรื่องเล่าและตำนานอยุธยา อาณาจักร สยามสมัยรุ่งเรือง^๖ มีดังนี้

เยเรเมียส ฟาน ฟลิต หรือที่คนไทยเรียกกันว่าวันวลิต ใช้ชีวิตอยู่ในกรุงศรี อยุธยาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๑๗๖-๒๑๘๕ เขาได้บันทึกเหตุการณ์ในสมัยสมเด็จพระเจ้า ปรสาททองอย่างละเอียดมากกว่าเอกสารใดๆ ในสมัยเดียวกัน โดยเฉพาะเรื่อง พระชาติกำเนิดของสมเด็จพระเจ้าปรสาททอง ความตอนหนึ่งว่า^๗

"...บิดาของออกญากลาโหม (สมเด็จพระเจ้าปรสาททอง- ผู้เขียน) เป็นพี่ชายใหญ่ของพระชนนีของพระเจ้าทรงธรรม ชื่อว่า ออกญาศรีธรรมมาราช (Oya Sidarma Thyra) ท่านผู้นี้มียศบรรดาศักดิ์ แต่พ้นราชการ ไม่มีส่วนในกิจการบ้านเมืองเลย ถึงกระนั้น ก็มีได้เป็นข้อกิดขวางมิให้ได้รับความโปรดปราน ทั้งนี้เพราะความ มีอารมณ์ดีและความโอบอ้อมอ่อนโยนในการสนทนาปราศรัย พระเจ้าอยู่หัวในพระโกศ (พระเจ้าทรงธรรม-ผู้เขียน) ทรงให้ความ นับถือเขาในฐานะเป็นลุงและโปรดปรานเขามาก แต่ออกญาศรี ธรรมมาราชต้องถูกจำคุกบ่อยครั้งเพราะการกระทำผิดและความ

ชั่วร้ายของบุตรชาย เขาได้นำออกญากลาโหมมาถวายไว้ในพระราชวังตั้งแต่วัยเยาว์ ครั้งแรกได้เป็นมหาดเล็กของพระเจ้าแผ่นดิน ครั้นอายุ ๑๓ ปี ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้ามหาดเล็ก ตั้งแต่นั้นมาก็แสดงให้เห็นน้ำใจและความกล้าหาญ แต่ออกญากลาโหมใช้ชีวิตอย่างเลวทรามมาก มีความสนุกเพลิดเพลินจากการดื่มสุรา และสมรู้ร่วมคิดในการลักทรัพย์ ทั้งนี้เนื่องจากถูกตั้งให้เป็นหัวหน้าไปกับพวกปล้น ทำการปล้นในเวลาค่าคืนบ่อยๆ เรื่องนี้เป็นเหตุให้พระเจ้าแผ่นดินต้องทรงสั่งสอนโดยใช้ดาบใหญ่ฟันศีรษะหลายทีด้วยพระหัตถ์ของพระองค์เอง และส่งไปจำขังในคุกมืด แต่ออกญากลาโหมก็พ้นโทษออกมาและได้รับความโปรดปรานอีก ทั้งนี้เพราะความช่วยเหลือของอาหญิงคือ พระชนนีของพระเจ้าอยู่หัว เมื่ออายุ ๑๖ ปีก็ได้เป็นที่มั่นศรีสรภักษ์ (Pramonsy Saropha) หรือผู้บังคับกองทหารมหาดเล็ก แต่ทว่าปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนี้ไม่ดีเท่าที่เคยทำมาก่อน ครั้นอายุ ๑๘ ปี ได้ทำผิด ซึ่งมีโทษถึงตาย แต่ก็มีเหตุที่ทำให้รอดชีวิตมาได้ เรื่องราวมีดังนี้

ตัวอย่าง

ในอาณาจักรสยามมีประเพณีโบราณตั้งขึ้นมาเป็นเวลาหลายศตวรรษแล้ว คือเมื่อถึงฤดูเกี่ยวข้าว เมื่อเก็บข้าวเสร็จแล้วต้องทำความสะอาดพื้นดิน เป็นการกำจัดแมลงและสิ่งปฏิกูลอื่นๆ ด้วยการจุดไฟที่กอดันข้าวที่เกี่ยวแล้ว ก่อนการหว่านต้องไถพื้นดินเสียก่อน พระเจ้าแผ่นดินเสด็จออกไปยังชนบทในพระอิริยาบถอย่างสง่างามพร้อมด้วยข้าราชการบริพารจำนวนมาก เพื่อทำพิธีแรกนาขวัญปลดปล่อยพระธรณีให้รอดพ้นจากภุมขี ซึ่งจะได้ไม่เข้าไปปะปนกับเมล็ดข้าวและต้นข้าว ถ้าพระเจ้าแผ่นดินไม่เสด็จไปในงานพิธีนี้ การเพาะปลูกจะไม่เป็นผลเลย และถ้าหากพระองค์ทรงทำพิธีนี้เองพระองค์จะดำรงพระชนมชีพไปได้ไม่เกิน ๓ ปี อาจารย์ผู้ทรงวิชาคุณในแถบนี้ของโลกซึ่งสดับเรื่องราวสำคัญนี้ได้กล่าวว่า ตนได้ตรวจเห็นในวิถีโคจรของดวงดาวว่า ถ้าพระเจ้าแผ่นดินไม่เปลี่ยนประเพณี และไม่มอบหน้าที่นี้ให้แก่ขุนนางแล้ว พระราชวงศ์จะสิ้นสูญในไม่ช้า ฉะนั้นจึงทรงมอบหมายหน้าที่ให้แก่เจ้านายคนหนึ่งของ

ราชสำนัก ซึ่งมีตำแหน่งเป็นสมุหนายก แต่คนผู้นี้ไม่สามารถทำพิธีนี้ได้ เพราะได้สิ้นชีวิตลงอย่างกะทันหัน ทรงขอความเห็นในเรื่องเหตุบังเอิญนี้ อาจารย์ผู้ทรงวิทยาคุณได้ทูลตอบว่า ดาวต่างๆ เป็นเหตุให้เกิดโชคร้ายทำนองนี้แก่ผู้ได้รับมอบหน้าที่จากพระองค์ทุกคน เพื่อรักษาพิธีนี้ไว้จำเป็นต้องมอบหน้าที่แก่ขุนนางที่มียศต่ำ โดยให้เหตุผลว่า เหล่าภูตผีพากันกำเริบยะโส เพราะผู้มีเกียรติยศสูงมาทำพิธีขับไล่ และเทพเจ้าทรงพอพระทัยที่กษัตริย์และสมุหนายก ถ่อมตนมากเกินไป โดยมาร่วมในการขับไล่ภูตผี

พระเจ้าแผ่นดินและที่ประชุมเสนาบดีเห็นว่า สมควรที่จะเห็นด้วยกับความคิด อันเป็นไปตามหลักการของโหราจารย์และพระภิกษุสงฆ์ จึงทรงแต่งตั้งผู้มีตำแหน่งเป็นออกญาข้าว (Oya Khauw) เป็นพระยาแรกนา เมื่อได้รับเลือกให้ทำพิธี ออกญาข้าวกี้ถูกส่งไปอยู่ตามลำพังในที่ๆ ห่างไกลพระนครและไม่ออกจากที่พักหรือบริเวณรอบๆ บ้านด้วย จนกระทั่งถึงวันกำหนดทำความสะอาดประเทศ จึงได้กลับไปยังราชสำนัก เข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดิน พระองค์พระราชทานพระภูษาใหม่ อันเป็นฉลองพระองค์ของกษัตริย์และให้สวมมงกุฎรูปกรวยแหลมลงบนศีรษะ ออกญาข้าวต้องนั่งในบุษบกเล็กๆ ทรงประมัต มีคน ๘ คนหาม ออกเดินจากพระราชวังไปตามถนนมีบริวารล้อมพร้อมด้วยเครื่องติดสติดเป่าติดตามไปยังชนบทต่างๆ คนแม้แต่เสวกามาตย์และชาววังคนอื่นๆ ถวายเกียรติยศทำนองเดียวกับที่ถวายพระเกียรติยศแก่พระเจ้าแผ่นดิน ทั้งนี้เพราะเขาได้ถูกสมมติให้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ออกญาข้าวไม่ได้รับค่าตอบแทนอื่นใด นอกจากเงินที่เก็บจากค่าปรับใหม่จากคนที่พบกลางทาง และคนที่ไม่ปิดประตูบ้านเมื่อชบวนผ่านมา หรือคนที่เปิดร้านหรือแผงลอยในถนนโล่งๆ จ่ายให้ เพราะเขามีสิทธิแย่งยึดเอาจนกว่าคนเหล่านั้นจะยอมจ่ายเงินชดเชยให้ ทั้งนี้เขาได้รับเงินรวม ๓ ชั่ง เป็นเงินสยาม มีค่ามากกว่า ๔๐ เหรียญโบราณของสเปนเล็กน้อยสำหรับวันนั้น ในทันทีที่ออกจากพระราชวังก็มีอำนาจและเกียรติยศเช่นเดียวกับพระเจ้าอยู่หัว ยิ่งกว่านั้นเพื่อให้สมเหตุสมผลพระเจ้าแผ่นดินเองจะไม่เสด็จออกจากพระราชวังเลย และไม่ปรากฏองค์

ให้ใครเห็นด้วย พระยาแรกนาเมื่อมาถึงโรงพิธีก็อนุญาตให้ทุกๆ คน
เข้าโจมตีต่อสู้กับพรรคพวกและบริวารผู้ติดตาม มีกฎอยู่ว่า ผู้ที่เข้า
โจมตีจะต้องตัวหรืออวัยวะของพระยาแรกนาไม่ได้ ถ้าหาก
พระยาแรกนาได้ชัยชนะในการต่อสู้กับฝูงชนแล้ว จะเป็นสัญลักษณ์
ว่า ปีนั้นข้าวจะอุดมสมบูรณ์ ถ้าการกลับตรงกันข้าม พระยาแรกนา
ต้องหนีกระเจิงก็ทำนายได้ว่าเป็นลางร้ายและเกรงว่าภูตผีจะทำลาย
พืชผลของพระเจ้าแผ่นดิน พิธีซ้ำๆ เหล่านี้จบลงอย่างง่าย ๆ แต่มี
บ่อยครั้งที่การต่อสู้รุนแรงถึงมีผู้เสียชีวิตหลายคน สุดท้ายของพิธีนี้
พระเจ้าแผ่นดินปลอมได้กลับไปยังพระราชวังในเวลาเย็น เพื่อถอด
มงกุฎและเครื่องทรงกษัตริย์ออก กลับมียศตำแหน่งสามัญดั้งเดิม
ตลอดปีนั้นเขาจะอยู่เย็นเป็นสุขหรือว่าเจ็บไข้ก็แล้วแต่โชคดีร้ายและ
ค่าปรับสินไหมที่ได้รับในวันนั้น

ขณะนั้นออกญา کالاใหม่เพิ่งมียศเป็นจมีนศรีสรักษ์ และ
มีอายุประมาณ ๑๘ ปี วันหนึ่งเมื่อมีการทำพิธีนี้ เขาได้อยู่ที่ชนบท
นั้นด้วย โดยมากคือน้องชายซึ่งบัดนี้เป็นฝ่ายหน้าหรือมหาอุปราช
ทั้ง ๒ คนซึ่งข้างมีข่าวไพร่ติดตามมาหลายคนและได้เข้าโจมตีพระยา
แรกนาอย่างดุเดือด ดูเหมือนวามเจตนาจะมาพระยาแรกนาและ
กลุ่มผู้ติดตามทั้งหมดด้วย ฝ่ายองครักษ์เห็นดังนั้นก็เข้าต่อสู้ป้องกัน
พระเจ้าแผ่นดินปลอม ต่อต้านสองขุนนางหนุ่ม และขว้างก้อนหินไป
ถูกน้องชายได้รับบาดเจ็บ จมีนศรีสรักษ์ก็ถอดดาบและโถมเข้าสู่
อย่างดุเดือดจนพระยาแรกนาและองครักษ์จำต้องถอยหนี พระยา
แรกนากลับมายังพระราชวังและนำความกราบบังคมทูลพระเจ้า
อยู่หัวถึงเหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นโดยจมีนศรีสรักษ์เป็นผู้ก่อ..."

แม้ว่าเนื้อหาในหนังสือของวิบูล วิจิตรวาทการ^๕ จะคล้ายกับจดหมายเหตุ
วันวลิต^๖ มาก แต่ก็มีส่วนที่แตกต่างกันมากอยู่เหมือนกัน โดยข้อความตอนต้นๆ
ในหนังสือของวิบูล วิจิตรวาทการ^๕ ไม่มีปรากฏอยู่ในจดหมายเหตุวันวลิต^๖ และ
ข้อผิดพลาดที่สำคัญในหนังสือของวิบูล วิจิตรวาทการ^๕ คือ สมเด็จพระเอกาทศรถ
เสด็จสวรรคตใน พ.ศ. ๒๑๕๓ ขณะที่สมเด็จพระเจ้าปราสาททองมีพระชนมายุ
เพียง ๑๐ พรรษาเท่านั้น จึงเป็นไปได้ที่วิบูล วิจิตรวาทการ^๕ เขียนไว้ว่า

“...ถึงแม้จะมีได้รับเป็นราชบุตร สมเด็จพระเอกาทศรถก็ทรงโปรดปรานเด็กหนุ่มผู้นี้มาก พออายุ ๑๔ ก็ตั้งเป็นมหาดเล็กหุ้มแพร อายุ ๑๗ ได้เลื่อนเป็นจมื่นศรีสรลักษณ์หัวหมื่นมหาดเล็ก...”

ดังนั้น พระมหากษัตริย์ที่วิบูล วิจิตรวาทการ กล่าวถึงควรเป็นสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม ไม่ใช่สมเด็จพระเอกาทศรถ

ส่วนพรณี เกษกมล^๑ ได้เขียนถึงพระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าปราสาททองตามข้อสมมติฐานที่ ๑ ของผม ความตอนหนึ่งว่า

“...สมเด็จพระเจ้าปราสาททองเดิมมีพระนามเดิมว่า พระองค์ไธ เกิดในแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรเมื่อปีพุทธศักราช ๒๑๔๓ ปีชวด เป็นบุตรของพระยาศรีธรรมมาธิราช ผู้เป็นพี่ชายของพระชนนีของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมกับพระญาติห่างๆ ที่มาจากเกาะบางปะอินพร้อมกับพระมารดาของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม

ถ้าเป็นเช่นนี้ ไม่ใช่คนธรรมดาสามัญเสียทีเดียว เพราะยังเป็นเชื้อสายของเจ้านาย แต่เชื้อสายเจ้านายก็นับว่าใหญ่โตมากแล้ว

บางกระแสแอบเถียงว่าไม่ใช่และที่ซุบซิบกันว่า แท้จริงน่าจะ เป็นโอรสลับของสมเด็จพระเอกาทศรถ แท้จริงแล้วเป็นเช่นไร

มีเรื่องเล่าที่คงจะแอบซุบซิบกันมาว่า ในวันหนึ่งสมเด็จพระเอกาทศรถขณะที่มีพระอิสริยยศเป็นพระมหาอุปราชได้เสด็จประพาสทางน้ำมาถึงเกาะบางปะอิน เรือพระที่นั่งถูกพายุลูกใหญ่จนล่มลง จำต้องหยุดพักกลางทาง เดินทางต่อไปไม่ได้ นี่คงจะเป็นชะตาฟ้าลิขิตเป็นแน่แท้

พระมหาอุปราชเอกาทศรถจำต้องเสด็จขึ้นไปอาศัยชาวบ้านด้วยโชคชะตาที่เคยทำร่วมกันมาในอดีตชาติเกิดต้องตากับสาวนางหนึ่ง จึงรับมาเลี้ยงเป็นบาทบริจาริกา...”

พิมาน แจ่มจรัส^{๑๔} ได้อ้างถึงพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ ๔ ตามข้อสมมติฐานที่ ๑ ของผม ไว้ดังความตอนหนึ่งว่า

“...เมื่อสมเด็จพระเอกาทศรถยังดำรงพระยศเป็นพระมหาอุปราช เสด็จลงเรือประพาสลำน้ำทางใต้พระนคร เรือพระที่นั่งถูกพายุฝนลมลง ต้องเสด็จขึ้นมากักอาศัยอยู่กับบ้านราษฎรที่บางปะอิน เป็นเหตุให้ทรงได้หญิงชาวบ้านนั้นเป็นนางห้ามคนหนึ่ง แต่หาได้ทรงรับไปเลี้ยงดูไว้ในพระบรมราชวังไม่ นางชาวบ้านนั้นเกิดท้องมีบุตรชายออกมาคนหนึ่ง สมเด็จพระเอกาทศรถจึงได้รับบุตรลับคนนี้ไปเลี้ยงดู แต่ไม่ทรงเปิดเผยต่อสาธารณะ ไม่ยอมรับรองว่าเป็นบุตรต่อมากุมารน้อยนั้นมีบุญญาธิการได้ขึ้นครองราชย์เป็นพระเจ้าแผ่นดินทรงพระนามว่า พระเจ้าปราสาททอง...”

เหตุการณ์เรือพระที่นั่งล่ม ทำให้สมเด็จพระเอกาทศรถไปพบกับนางอินที่เกาะบ้านเลน หรือเกาะบางปะอินในปัจจุบัน จะเกิดขึ้นจริงๆ หรือไม่ เราไม่มีทางพิสูจน์ได้ แต่อาจจะต้องดูถึงความสมเหตุสมผลของเหตุการณ์จากสภาวะแวดล้อมดังนี้

เหตุผลอันควรเชื่อได้ว่าไม่เกิดเหตุการณ์นี้จริงคือ

ก) ระยะทางระหว่างกรุงศรีอยุธยา (ปัจจุบันก็คือเกาะเมืองอยุธยา) มาถึงเกาะบางปะอิน เพียง ๑๘ กิโลเมตรเท่านั้น^{๑๕} หากเกิดเหตุเรือพระที่นั่งล่ม เหล่าข้าราชการที่ติดตามพระองค์อยู่ก็น่าที่จะช่วยเหลือพระองค์ได้ในเวลาอันสั้น และอาจมีกองกำลังจากกรุงศรีอยุธยามาช่วยเหลือพระองค์ จึงไม่น่าที่พระองค์จะต้องค้างแรม ณ เกาะบางปะอิน

ข) เมื่อพิจารณาจากแผนที่เกาะบางปะอินในภาพที่ ๑^{๑๖} จะเห็นว่า แม่น้ำเจ้าพระยาที่ผ่านบริเวณเกาะบางปะอินค่อนข้างแคบ น่าจะกว้างประมาณไม่กี่เมตร หากเกิดเหตุเรือล่ม สมเด็จพระเอกาทศรถน่าจะทรงว่ายน้ำขึ้นฝั่งได้โดยเร็ว หรือด้วยความช่วยเหลือจากข้าราชการของพระองค์ที่น่าจะติดตามพระองค์อย่างมากมายในฐานะที่ทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นพระมหาอุปราช

ค) หากแม้เหตุการณ์ที่สมเด็จพระเอกาทศรถทรงพบกับนางอินเกิดขึ้นจริง การที่รับหญิงสาวชาวเกาะบางปะอินมาเป็นบาทบริจาริกาจนกระทั่งหญิงนั้นตั้งครรภ์และคลอดลูกออกมาเป็นชาย ผมเห็นว่าไม่มีเหตุผลอันใดเลยที่เมื่อทรงได้พระราชโอรสแล้วจะยกให้พระยาศรีธรรมราชไปเลี้ยงดู ทั้งๆ ที่พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งเป็นถึงพระมหาอุปราช รองจากสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเท่านั้น อีกทั้ง

ยังทรงเป็นรัชทายาทเพราะเป็นพระอนุชา ตามกฏมณเฑียรบาลในสมัยอยุธยา^{๑๑} การที่ทรงได้พระราชโอรสแม้ว่าจะเกิดจากหญิงสามัญชน แต่ก็ถือว่าเป็นนิมิตหมายที่ดีเพราะเป็นทายาทสืบเชื้อสายของพระองค์ อีกทั้งการยกพระราชโอรสให้ขุนนางชั้นพระยาเป็นผู้เลี้ยงดูจะสามารถเลี้ยงดูพระราชโอรสให้สมพระเกียรติพระมหาอุปราชได้อย่างไร

เรื่องนี้ พระณัฏฐ กษัตริย์ ได้ให้ความเห็นว่า

“...มีบุตรชายมากเพื่อสืบสกุล เจ้านายใหญ่โดยค่อนล้วนมีภรรยาจำนวนมากมาย และมีบุตรธิดามากมายตามไปด้วย เนื่องจากไม่รู้วิธีคุมกำเนิด และคิดกันว่าจะได้มีคนสืบเชื้อสายวงศ์ตระกูลมากขึ้น...

การที่ชายไทยจะมากเมียไม่นับเป็นสิ่งที่ผิดปกติ กลับจะยิ่งเสริมบารมี ด้วยสามารถเลี้ยงดูลูกเมียและเหล่าข้าทาสบริวารจำนวนมากได้

แม้แต่ขุนนางเจอบึงแปลกหน้าแล้วต้องตาต้องใจ เรียกว่ารักแรกพบอาจก่อกำเนิดบุตรน้อยโดยไม่ตั้งใจ คงไม่ใช่เรื่องแปลกอันใดอีกเช่นกัน ถ้าไม่ต้องการประกาศตัวอย่างเปิดเผย อาจยกยอไปให้ผู้ใกล้ชิดรับเลี้ยงดูแทนย่อมเป็นไปได้เช่นกัน โดยเฉพาะเจ้าใหญ่ นายโตที่มียศบรรดาศักดิ์สูงส่ง ที่ทำให้เกิดอดีตชาติกำเนิดของสมเด็จพระเจ้าปราสาททองและสมเด็จพระเจ้าเสืออัครมเหสีมาถึงทุกวันนี้...”

พระณัฏฐ กษัตริย์ เขียนไว้ว่า ชายไทยมีเมียมากแต่ก็สามารถเลี้ยงดูได้ แต่พอย่อหน้าถัดไปกลับบอกว่า ถ้าไม่ต้องการประกาศตัวอย่างเปิดเผย อาจยกให้ผู้ใกล้ชิดไปเลี้ยงดู มีความขัดแย้งกันเอง ผมมีความเห็นแย้งกับย่อหน้าหลังของพระณัฏฐ กษัตริย์ กล่าวคือ ในอดีตแม้ว่าชายไทยจะมีภรรยาหลาย แต่การได้ภรรยาเหล่านี้มาต้องมีการขู่ออกจากพ่อแม่ตามธรรมเนียมประเพณี เพราะฉะนั้นส่วนใหญ่จึงมีเมียอย่างเปิดเผยและเลี้ยงดูเมียและลูกเป็นอย่างดี แม้กระทั่งเมียทาสก็ยังคงเลี้ยงในฐานะที่เป็นลูกทาสด้วย

การยกลูกให้ผู้ใกล้ชิดเลี้ยงดู เช่น กรณีสมเด็จพระเจ้าเสือ นั้น (ซึ่งผมจะได้

พระบรมรูปหล่อสมเด็จพระเอกาทศรถ ในหอประติมากรรมต้นแบบ กรมศิลปากร

บรรยายต่อไปในบทที่ ๓) ผมคิดว่าเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก

ง) ผมไม่สามารถสืบค้นได้ว่า สมเด็จพระเอกาทศรถทรงสนทนากับ ออกญาศรีธรรมราชเพียงใดถึงขนาดยกพระราชโอรสให้ไปเลี้ยงดูแทนพระองค์ แต่ตำแหน่งนี้ไม่น่าจะมีความสำคัญในราชการแผ่นดินเท่าใดนัก หากยกให้จริง แล้วการเลี้ยงดูพระราชโอรสจะเป็นไปในลักษณะใด เป็นลูกสามัญชนหรือลูกเจ้า

จ) สมเด็จพระเอกาทศรถไม่ได้โปรดปรานและเลื่อนตำแหน่งสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง เพราะสมเด็จพระเอกาทศรถทรงสวรรคตเมื่อสมเด็จพระเจ้าปราสาททองมีพระชนมายุเพียง ๑๐ พรรษา ดังที่ผมได้เคยเขียนไว้ในตอนต้นของบทนี้

ฉ) มีเอกสารที่อ้างว่าสมเด็จพระเจ้าปราสาททองทรงสร้างวัดเพื่อถวายแก่ พระราชมารดาของพระองค์อยู่ ๒ วัด คือ

ฉ.๑) วัดไชยวัฒนาราม^{๑๓, ๕๘, ๑๗} ซึ่งอยู่ด้านนอกของเกาะเมืองอยุธยา

ฉ.๒) วัดชุมพลนิกายารามราชวรวิหาร^๕ ซึ่งอยู่บริเวณเกาะบางปะอิน

ฉ.๑) วัดไชยวัฒนาราม ในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับสำคัญคือ ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม)^๕ ฉบับพระราชหัตถเลขา^๖ ฉบับบริติชมิวเซียม^๗ และ ฉบับหมอบรัดเลย์^๘ เขียนไว้ชัดเจนว่า สมเด็จพระเจ้าปราสาททองทรงสร้างวัดไชยวัฒนารามที่บ้านสมเด็จพระพันปีหลวง (พระราชชนนี-ผู้เขียน) ดังความตอนหนึ่งในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม)^๕ ว่า

“...และที่บ้านสมเด็จพระพันปีหลวงนั้น พระเจ้าอยู่หัว (พระเจ้าปราสาททอง-ผู้เขียน) ให้สถาปนาสร้างพระมหาธาตุเจดีย์ มีพระระเบียงรอบและมุมพระระเบียงนั้น กระจ่าเป็นทรงเมรุทิพ เมรุราย อันรจนา และกอบด้วยพระอุโบสถ พระวิหารการเปรียญ และสร้างกุฎถวายพระสงฆ์เป็นอันมากเสร็จแล้ว ให้นำมชื่อ วัดไชยวัฒนาราม เจ้าอธิการนั้นถวายพระนามชื่อชิตเดทร ราชาคณะฝ่ายอริยวาสี ทรงพระราชโองการให้นิตยภัตกลับไปเป็นนิรันดร มิได้ขาด...”

ในจดหมายเหตุเจ้าแม่วัดดุสิต^{๑๗} ซึ่งมีการอ้างว่าแต่งโดยเจ้าแม่วัดดุสิตเมื่อ จ.ศ. ๙๙๒ (พ.ศ. ๒๑๗๓) ในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ก็เขียนถึงวัดไชยวัฒนารามคล้ายๆ กับที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับ

พันจันทนุมาศ (เจิม) และฉบับหมอบรัดเล ดังความตอนหนึ่งว่า

“...สร้างวัดไชยวัฒนาราม

อนึ่งที่บ้านสมเด็จพระบรมราชชนนีพระพันปีหลวงซึ่งทิวคต
นานแล้วนั้น บัดนี้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ให้
พระยาราชธวัชภักดีข้าหลวงเดิมเป็นแม่กองใหญ่ไปสถาปนาสร้างขึ้น
เป็นพระอารามหลวง โดยพิจิตรบรรจงงดงามเสร็จแล้ว พระราชทาน
นามชื่อว่า ‘วัดไชยวัฒนาราม’ เพื่อพระราชประสงค์ทรงพระราช
ศรัทธา พระบรมราชโองการส่วนพระราชกุศลถวายสมเด็จพระชนนี
พระพันปีหลวง...”

วัดไชยวัฒนารามอยู่รอบนอกเกาะเมืองกรุงศรีอยุธยาทางทิศตะวันตกเฉียง
ใต้ ดังนั้นการที่พระองค์ทรงสร้างวัดในพื้นที่บ้านสมเด็จพระพันปีหลวง แสดงว่า
บ้านเดิมของพระราชมารดาของพระองค์ไม่ใช่เกาะบางปะอินซึ่งอยู่ทางใต้ของกรุง
ศรีอยุธยาประมาณ ๑๘ กิโลเมตร

๓.๒) วัดชุมพลนิกายารามราชวรวิหาร สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง
ทรงสร้างขึ้นหลังจากที่ทรงสร้างพระราชวังแล้ว ดังความตอนหนึ่งในพระราชพงศาว
ดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม)^๕ ว่า

“...ในปีนั้น (พ.ศ. ๒๑๗๕-ผู้เขียน) ทรงพระกรุณาให้สร้างพระ
ที่นั่งไอศวรรย์ทิไพอาสน์ ณ เกาะบางนางอิน มีราชนิเวศน์ปรากฏ
ประกอบพฤกษาชาติร่มรื่นเป็นที่สำราญราชหฤทัย ประพาสราช
ตระกูลสุริยวงศ์อนงค์นารีทั้งปวง แล้วสร้างพระอารามเคียงพระ
ราชนิเวศน์ถวายเป็นสงฆทาน มีพระเจดีย์วิหารเป็นอาทิสำหรับพระ
ศาสนาเสร็จบริบูรณ์ แล้วให้นามชื่อวัดชุมพลนิกายาราม...”

จะเห็นได้ว่า แม้วัดชุมพลนิกายารามจะสร้างขึ้นที่เกาะบางปะอิน แต่ก็
เพียงวัดที่อยู่คู่กับพระราชวังเพื่อประกอบพระราชพิธีทางศาสนา ไม่ได้เป็นการ
สร้างวัดเพื่อเป็นที่ระลึกในนิวาสสถานเดิมของพระราชมารดา

ส่วนเหตุผลที่สนับสนุนความเป็นไปได้ของสมมติฐาน มีดังนี้คือ

ก) ทฤษฎี “โอรสลับ” เป็นข้อสังเกตที่พรรณิ เกษกมล^๑ ได้เสนอว่า พระมหากษัตริย์ที่เสด็จขึ้นครองราชย์โดยวิธีปราบดาภิเษกมักมีข่าวซุบซิบว่าเป็นพระราชโอรสลับของพระมหากษัตริย์พระองค์ก่อน เพื่อให้เป็นที่น่าเคารพกราบไหว้ดังความตอนหนึ่งว่า

“...ข้อสังเกตเล็กน้อย พระมหากษัตริย์ที่ปราบดาภิเษกมักจะมีข่าวซุบซิบว่าเป็นโอรสลับของพระมหากษัตริย์องค์ก่อน ทั้งที่ไม่รู้ว่าจริงเท็จเป็นประการใด แต่ส่วนมากคงจะรู้สึกดีว่าไม่ใช่แค่คนธรรมดาที่อาจหาญมาครองบัลลังก์ แต่มีเชื้อสายเจ้านายจึงสมควรได้รับการกราบไหว้...”

อย่างไรก็ตาม เหตุผลข้อนี้ดูอ่อนไป จึงต้องหาเหตุผลอื่นที่มีน้ำหนักมาเสริม ซึ่งผมไม่สามารถหาได้ แต่ทั้งนี้ทฤษฎี “โอรสลับ” ดูเป็นเรื่องที่หาข้อพิสูจน์ได้ยาก อีกทั้งยังมีรูปแบบของทฤษฎีนี้หลายอย่างมาก เช่น พระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่งอาจมีเรื่องเล่าว่าเป็นพระราชโอรสลับของพระมหากษัตริย์อีกหลายพระองค์ก็ได้

ข) พระนามเดิมของสมเด็จพระเจ้าปราสาททองคือ พระองค์ไ้^๑ ผมคิดว่าเป็นสิ่งที่ผิดปกติก่อนที่นางชั้นออกญาจะกลับตั้งชื่อบุตรตนเอง โดยมีค่านำหน้าชื่อว่า “พระองค์”

ดังนั้น หากพระนามเดิมของสมเด็จพระเจ้าปราสาททองคือ “พระองค์ไ้” จริงๆ ก็อาจสันนิษฐานไว้ได้ก่อนว่า สมเด็จพระเจ้าปราสาททองน่าจะทรงเป็นเชื้อพระวงศ์พระองค์หนึ่ง ซึ่งก็ทำให้สมมติฐานที่ ๑ มีความเป็นไปได้มากขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม มีเอกสารเพียงชิ้นเดียวคือหนังสือเรื่อง**ดบอัครดงกรุงศรี** จาก**ปราสาททองสูบ้านพลูลวง** ของพรรณิ เกษกมล^๑ เท่านั้นที่กล่าวเช่นนั้น และมีไม่มีเอกสารอ้างอิงใดๆ จึงทำให้น้ำหนักของสมมติฐานที่ ๑ มีความเป็นไปได้น้อยลง

สมมติฐานที่ ๒

พระราชบิดา	สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
พระราชมารดา	นางอิน หญิงชาวบ้านเกาะบ้านเลน (เกาะบางปะอิน)

เป็นสมมติฐานใหม่ที่ไม่เคยได้ยินมาก่อน สุทธิศักดิ์ ระบุอบ สุขสุวานนท์^{๑๐} ได้เขียนในบทความเรื่อง “ตามรอยสืบหาบรรพบุรุษต้นราชวงศ์จักรี” ใน *ศิลปวัฒนธรรม* ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๘ (มิถุนายน ๒๕๕๒) โดยไม่มีเอกสารอ้างอิงสมมติฐานนี้ ดังความตอนหนึ่งว่า

“...สำหรับข้าพเจ้าเห็นว่า ข้อเท็จจริงเรื่องเจ้าแม่วัดดุสิตทรงสืบเชื้อสายมาจากกษัตริย์ราชวงศ์สุโขทัยนั้น ดูมีเงื่อนไขความจริงอยู่บ้าง ไม่ว่าจะพระองค์จะทรงเป็นพระธิดาในพระบาทสมเด็จพระเอกาทศทรหรือสวรรคต พระองค์ที่ ๑ (พระราเมศวร) หรือเจ้าราชินิกุลในพระบาทสมเด็จพระเอกาทศทรหรือสวรรคตที่ ๓ (พระเจ้าปราสาททอง) ทรงเป็น ‘ไอรสลับ’ ของสมเด็จพระนเรศ อันประสูติแก่ ‘นางอิน’ หญิงชาวบ้าน...”

สมมติฐานที่ ๒ นี้ ผมคิดว่า ข้อคัดค้านคล้ายๆ กับผมได้เขียนไว้แล้วในสมมติฐานที่ ๑ ผมขอเสริมว่า ความเป็นไปไม่ได้มากของสมมติฐานที่ ๒ นี้ คือไม่มีเอกสารไม่ว่าเก่าหรือใหม่ ไม่ว่าไทยหรือเทศ ที่เขียนไว้แบบเดียวกันเลย อีกทั้งยังมีพล็อตแบบเดียวกับเรื่องสมเด็จพระเอกาทศรถ เพียงแต่เปลี่ยนเป็นสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ความไม่สมเหตุสมผลน่าจะมากขึ้นอีก เพราะสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงเป็นพระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาผู้เกรียงไกร ย่อมเป็นไปได้อย่างยิ่งที่จะปล่อยให้พระองค์ทรงว่ายน้ำไปพบกับนางอินที่เกาะบ้านเลน

สมมติฐานที่ ๓

พระราชบิดา	ออกญาศรีธรรมราชา ^{๑๑} (ออกญาศรีธรรมราช) ^{๑๒}
พระราชมารดา	พระราชมารดานั้นมีความเป็นไปได้ ๒ อย่าง คือ ๑. หญิงสาวไม่ปรากฏนาม ^{๑๓} ๒. พระญาติห่างๆ ที่มาจากเกาะบางปะอินพร้อมกับพระราชมารดาของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม ^{๑๔}

เหตุผลสนับสนุนสมมติฐานที่ ๓

ก) ผู้ที่เขียนพระราชประวัติว่า “พระชนกคือ ออกญาศรีธรรมมาธิราช” คือ วันวลิต^{๑๑} ซึ่งเป็นผู้อาศัยอยู่ในกรุงศรีอยุธยาในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง แต่น่าเสียดายที่เขาไม่ได้เขียนไว้ว่าพระราชมารดาของพระองค์คือใคร แต่อาจเพราะว่าในยุคนั้นชายไทยจะมีภรรยาหลายคนจึงไม่ค่อยมีผู้ใส่ใจว่า ลูกคนไหนเกิดจากภรรยาคนใด

ข) ในอดีตผู้ที่จะได้เป็นขุนนางชั้นผู้ใหญ่ มักจะมีญาติ เช่น บิดาเป็นขุนนางมาก่อน การที่สมเด็จพระเจ้าปราสาททองสามารถเติบโตทางราชการจนได้เป็นถึงออกญากลาโหม ก็ไม่เป็นเรื่องแปลกหากพระราชบิดาของพระองค์จะเป็นออกญาศรีธรรมมาธิราช

ค) พระราชมารดาในสมมติฐานนี้ วันวลิตไม่ได้เขียนไว้ว่าเป็นใคร ดังที่ผมได้กล่าวไปแล้วข้างต้น แต่สมเด็จพระยามะดามราชานุภาพทรงมีความเห็นว่าเป็นหญิงสาวชาวเกาะบางปะอินที่สมเด็จพระเอกาทศรถทรงได้มาเป็นบาทบริจาริกานั้นเป็นพระราชมารดาของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม^{๑๒}

พิมาน แจ่มจรัส^{๑๓} เขียนไว้คล้ายคลึงกับข้อสันนิษฐานของสมเด็จพระยามะดามราชานุภาพ ในวันสวรรคตของ ๒๒ กษัตริย์ ความตอนหนึ่งว่า

“...เรื่องที่เกิดการแย่งราชสมบัติขึ้นนั้นก็เนื่องจากพระศรีศิลป์อันเป็นโอรสอีกองค์หนึ่งของพระเอกาทศรถ ซึ่งเกิดจากหญิงชาวบ้านบางปะอินดังกล่าวมาแล้ว ทั้งนี้หลังจากที่พระศรีเสาวภาคย์ครองราชย์มาได้เพียง ๑ ปี กับ ๔ เดือน

พระศรีศิลป์นั้นต่อมาปรากฏว่า ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุจำพรรษาอยู่ที่วัดระฆัง และได้ทรงศึกษารัจจบพระไตรปิฎก จนได้รับพระราชทานแต่งตั้งให้เป็นที่สมณศักดิ์ขึ้นพระราชาคณะชื่อว่า พระพิมลธรรมอนันตปริชา ได้พยายามศึกษาวิชาความรู้ทางไตรเพทางคศาสตร์และราชศาสตร์ มีศิษย์โยมมาก จึงคบคิดกับจมีนศรีสรักษ์ซึ่งถวายเป็นบุตรเลี้ยงของสมเด็จพระพรคพวกได้มากแล้ว ก็ชวนกันไปชุมพลอยู่ที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ครั้นได้ถูกขังก็ชวนกันยกพลไปพันประตุมงคลสุนทรเข้าไปในท้องสนามหลวงได้ พวกขุนนางซึ่ง

อยู่เวรจึงนำเอาความไปกราบทูล พระศรีเสาวภาคย์ทรงตกพระทัย
ตะลึงไปเป็นครู่ แล้วก็ตรัสว่าเวลาแล้วก็ตามเกิด แต่อย่าให้ลำบาก
เลย ต่อมาพวกกบฏก็ชวนกันเข้าไปในพระราชวัง ได้จับกุมเอาพระ
ศรีเสาวภาคย์ไว้...”

เมื่อพิจารณาจากข้อเขียนที่กล่าวมาแล้วของพิมาน แจ่มจรัส^{๑๔} ที่ผมได้
เขียนบรรยายไว้ในสมมติฐานที่ ๑ ปรากฏว่า พระราชโอรสของสมเด็จพระเอก
าทศรถซึ่งเกิดจากหญิงชาวบ้านบางปะอินที่พิมานอ้างไว้ คือ สมเด็จพระเจ้าปราสาท
ทอง แต่ในข้อเขียนของพิมาน แจ่มจรัส ชั้นหลัง^{๑๕} กลับบอกว่า พระศรีศิลป์เป็น
พระราชโอรสที่เกิดจากหญิงชาวบ้านบางปะอิน ไม่ใช่สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง
เหมือนในข้อเขียนของพิมาน แจ่มจรัส ชั้นแรก^{๑๔} ซึ่งผมไม่แน่ใจว่าข้อผิดพลาดนี้
เกิดจากอะไร เพราะหากเชื่อว่าข้อความที่พิมาน แจ่มจรัส อ้างถึงพระราชนิพนธ์
ของรัชกาลที่ ๔ ถูกต้องแล้ว ก็แสดงว่าพระราชมารดาของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม
ไม่ใช่หญิงชาวบ้านจากบางปะอิน

เหตุผลที่คัดค้านสมมติฐานข้อที่ ๓ อดจะมีเพียงแค่อง่างเดียวคือ แม้ว่า
วันวลิตจะอยู่ร่วมสมัยในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง แต่ข้อมูลส่วนใหญ่
วันวลิตสอบถามจากพระสงฆ์ ซึ่งบางครั้งข้อมูลก็อาจคลาดเคลื่อนได้^{๑๖}

สมมติฐานที่ ๔

พระราชบิดา	มหาดเล็กพี่ชายของนางห้ามจากบางปะอินเข้ามาเป็น มหาดเล็กภายหลัง และต่อมามีบุตรชายซึ่งสมเด็จพระ เอกาทศรถทรงเลี้ยงเป็นพระราชโอรสบุญธรรม
พระราชมารดา	ไม่ได้มีการกล่าวถึง

สมมติฐานนี้เป็นสมมติฐานใหม่ที่ผมค้นได้จากวันสวรรคตของ ๒๖ กษัตริย์^{๑๗}
ดังความตอนหนึ่งว่า

“...พระเจ้าปราสาททองนี้ บางแห่งกล่าวว่าเป็นบุตรมหาดเล็ก
คนหนึ่ง ซึ่งพระเอกาทศรถได้น้องสาวมาเป็นนางห้ามจากบางปะอิน

แผนที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปัจจุบัน

จึงเอาพี่ชายมาเป็นมหาดเล็ก บุตรมหาดเล็กซึ่งทรงเลี้ยงเป็นโอรส
บุญธรรมคือ พระเจ้าปราสาททอง...”

ข้อคัดค้านของสมมติฐานที่ ๔ คือ

ก) สมมติฐานที่ ๔ นี้ เป็นสมมติฐานที่มีเอกสารกล่าวถึงเพียงชั้นเดียว
ดั่งที่ผมได้กล่าวไปแล้ว

ข) ผมคิดว่าเรื่องนี้พล็อตเรื่องคล้ายๆ กับสมมติฐานที่ ๑ กับสมมติฐาน
ที่ ๓ รวมๆ กัน คือพระราชบิดาเป็นพระญาติกับพระสนมของสมเด็จพระเอก
าทศรถ แล้วสมเด็จพระเอกาทศรถก็ทรงรับบุตรชายของมหาดเล็กพระญาติไปเลี้ยง
เป็นพระราชโอรสบุญธรรม แต่ไม่ใช่พระราชโอรสลับ

ค) การที่จะรับบุตรของมหาดเล็ก (แม้ว่าจะเป็นพระญาติกับสนมก็ตาม)
มาเป็นพระราชโอรสบุญธรรม ดูแล้วมีความเป็นไปได้น้อย เพราะฐานะศักดิ์ดินา
ตามชนชั้นของมหาดเล็กนั้นค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับพระมหากษัตริย์

สรุปผลขั้นสุด

ผมเชื่อว่าสมมติฐานที่ ๓ น่าจะถูกต้อง นั่นคือ สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ทรงเป็นบุตรของออกญาศรีธรรมราชา ส่วนพระราชมารดาไม่ใช่ชาวเกาะบางปะอิน แต่คงเป็นหญิงสาวใกล้เคียงเมืองอยุธยา ซึ่งไม่ปรากฏนามบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์

ตัวอย่าง

เชิงอรรถ

^๑ พรรณี เกษมกล, *ดั่งอัสดงกรุงศรีจากปราสาททองสู่บ้านพลูหลวง* (กรุงเทพฯ: แลงดาว, ๒๕๖๒), น. ๑๕-๑๕.

^๒ เอกชัย ไคว่วิสารัช, *ชั้นสูตประวัตศาสตร์ ไขปริศนาพระเจ้าตาก* (กรุงเทพฯ: มติชน, ๒๕๖๑), น. ๑๗-๓๗.

^๓ สาดะ บุญคง, *เกร็ดประวัติศาสตร์ ๔๑๗ ป็อยุทธยา* (กรุงเทพฯ: บ็ุคส์ไตน, ๒๕๖๑), น. ๒๔๑-๒๔๒.

^๔ กรมศัึกษาธิการ กระทรวงธรรมการ, *พระราชพงษาวดาร เล่ม ๑ ฉบับพิมพ์ ร.ศ. ๑๒๐* (พ.ศ. ๒๔๔๔), พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ: มติชน, ๒๕๕๐), น. (๑๔).

^๕ *พระราชพงษาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) และพระราชพงษาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับหลวงประเสริฐ*, คำให้การชาวกรุงเก่า, คำให้การขุนหลวงหาวัด (นนทบุรี: ศรีปัญญา, ๒๕๕๗).

^๖ *พระราชพงษาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหมอบรัดเล* (นนทบุรี: ศรีปัญญา, ๒๕๖๐).

^๗ กรมศิลปากร, *พระราชพงษาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม ๓*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ (นนทบุรี: โครงการเลือกสรรหนังสือ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๙).

^๘ *ประชุมพงษาวดาร ภาคที่ ๘๒ เรื่องพระราชพงษาวดารกรุงสยามจากต้นฉบับที่เป็นของบริติชมิวเซียม กรุงลอนดอน*, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, ๒๕๓๗).

^๙ วิบูล วิจิตรวาทการ, *พระเจ้าปราสาททอง กษัตริย์นักสู้*, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์, ๒๕๔๗).

^{๑๐} สุทธิศักดิ์ ระบอบ สุขสุวรรณนท์, “ตามรอยสืบหาบรรพบุรุษต้นราชวงศ์จักรี,” *ศิลปวัฒนธรรม* ๓๐, ๘ (มิถุนายน ๒๕๕๒): ๗๘-๙๓.

^{๑๑} วันวลิต ธิริณี, “จดหมายเหตุวันวลิต (ฉบับสมบูรณ์) จากประชุมพงษาวดาร ภาคที่ ๗๗” ใน *จดหมายเหตุอยุธยาล่มสลาย ออกพระเพทราชาหรือพ่อผดคน ใครวางแผนชิงบัลลังก์สมเด็จพระนารายณ์*, กิรีติ เกียรติยากร, บรรณาธิการ (นนทบุรี: จดหมายเหตุ, ๒๕๔๖).

^{๑๒} พิมาณ แจ่มจรัส, *วันสวรรคตของ ๖๖ กษัตริย์*, พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์, ๒๕๔๗), น. ๒๑๐.

^{๑๓} วันทนา ภาคสถาพร, *เรื่องเล่าและตำนานอยุธยา อาณาจักรสยามสมัยรุ่งเรือง* (นนทบุรี: ศรีปัญญา, ๒๕๖๐), น. ๔๕๗-๔๖๑.

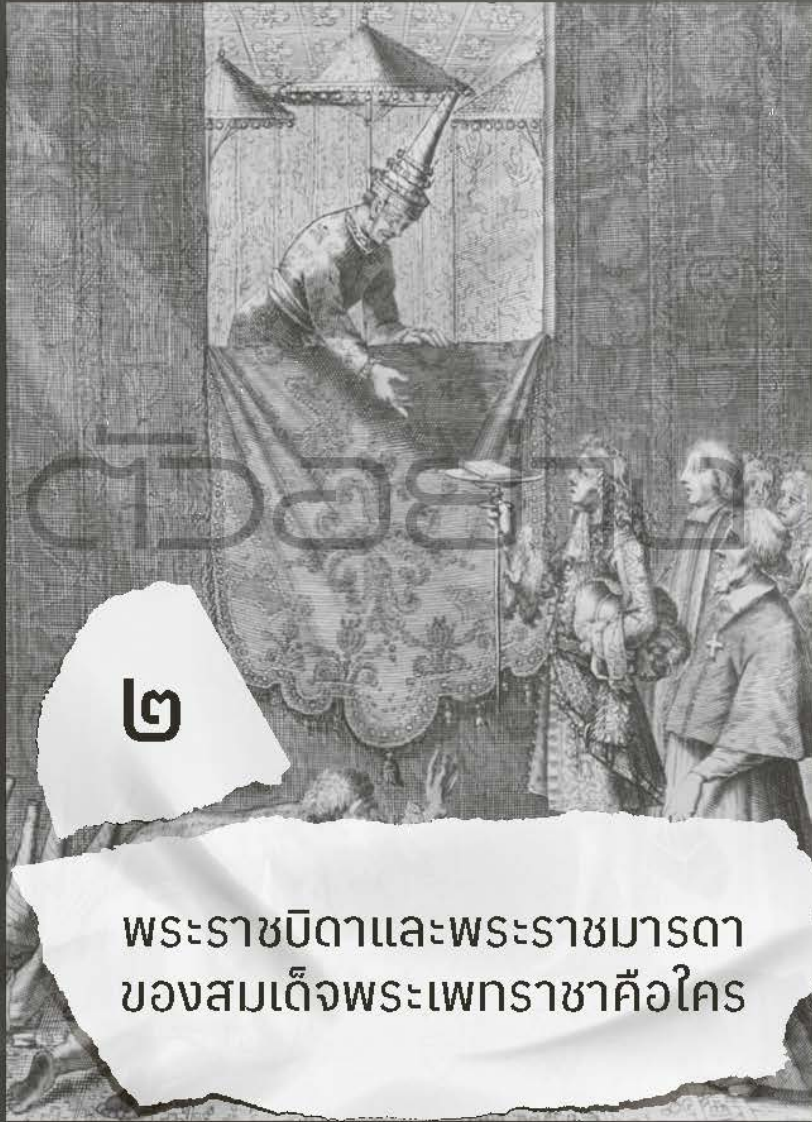
^{๑๔} พิมาณ แจ่มจรัส, *วันสวรรคตของ ๖๖ กษัตริย์*, น. ๑๙๒-๑๙๔.

^{๑๕} *พระราชวังบางปะอิน*, เข้าถึงเมื่อ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓, เข้าถึงได้จาก www.th.wikipedia.org/wiki/พระราชวังบางปะอิน

^{๑๖} *พระราชวังบางปะอิน* : Bang Pa-In Palace, เข้าถึงเมื่อ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓, เข้าถึงได้จาก www.chillpainai.com/travel/387

^{๑๗} ก.ศ.ร.กุหลาบ, *สยามประเภท เล่ม ๖ ตอนที่ ๘* (พฤษภาคม ๒๔๔๗), น. ๒๓๖.

^{๑๘} พิมาณ แจ่มจรัส, *วันสวรรคตของ ๖๖ กษัตริย์*, น. ๑๙๖-๑๙๘.

๒

พระราชบิดาและพระราชมารดา
ของสมเด็จพระเพทราชาคือใคร

สมเด็จพระเพทราชา ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์บ้านพลูหลวง ซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้ายของกรุงศรีอยุธยา พระราชประวัติช่วงก่อนเสด็จขึ้นครองราชย์ยังมีเงื่อนงำอยู่พอสมควร โดยเฉพาะใครคือพระราชบิดาและพระราชมารดาของพระองค์

จากการค้นคว้าและรวบรวม ผมขอตั้งเป็นสมมติฐานดังนี้

สมมติฐาน	พระราชบิดา	พระราชมารดา
๑	พระยาราชวังเมือง ^๑	พระนม ^{๑-๕} (บางเอกสารบอกว่าชื่อเปรม) ^๑
๒	พระราชวงศ์พระองค์หนึ่ง ^{๕-๗}	พระนม ^{๕, ๗}
๓	ไม่ปรากฏนาม ^๖	พระนม ^๖
๔	ไม่ปรากฏนาม ^๔	พระพี่นางองค์ใหญ่ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ^๔
๕	ไม่ปรากฏนาม ^{๑๐-๑๓} แต่เขียนว่า พระเพทราชาเป็นชาวบ้านพลูหลวง แขวงสพรรณบุรี	ไม่ปรากฏนาม ^{๑๐-๑๓}
๖	ตระกูลทาสที่เป็นผีพายในเรือ ^๕	
๗	เชื้อสายพระยาเกียรติพระยาราม ^{๑๔}	พระนม ^{๑๔}

ผมขอวิเคราะห์ตามสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานที่ ๑

พระราชบิดา	พระยาราชวังเมือง
พระราชมารดา	พระนมเปรม

สมมติฐานนี้ได้มาจากจดหมายเหตุเจ้าแม่วัดดุสิต^๑ ดังความตอนหนึ่งว่า

“...ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปราสาททองนั้น มีหม่อมจ้าวหญิงองค์หนึ่งชื่อหม่อมจ้าวบัว นับเนื่องเป็นจ้าวราชินิกุลเชื้อพระ

ราชวงศ์ ในพระเจ้าวแผ่นดินกรุงทวารวดีศรีอยุธยาโบราณนั้น หม่อมจ้าวบัวประกอบไปด้วยเบ็ญจะลักษณะมีศรีรูปโฉมผิวพรรณ สันฐานงามสะอาด เป็นภรรยาหม่อมจ้าวอำไภยสีบสุริยวงศ์กระษัตริย์ มาแต่ปางก่อน หม่อมจ้าวบัวมีบุตรกับหม่อมจ้าวอำไภยสามีนั้นสาม คน บุตรที่ ๑ เป็นชายชื่อคุณเหล็ก บุตรที่ ๒ เป็นหญิงชื่อคุณแจ่ม บุตรที่ ๓ เป็นชายชื่อคุณปาน บุตรทั้งสามนี้ก็เป็หม่อมราชวงศ์ใน ราชินิกุลนี้

ครั้งนั้นกำนันยังนายบ้านโพหลวง แขวงเมืองสุพรรณบุรี มี บุตรหญิงคนหนึ่งชื่อเปรม มีอายุศมีได้ ๑๙ ปี มีศิริรูปโฉมอันงาม เลิศล้ำลักษณะนารี ดียิ่งกว่าหญิงในแขวงเมืองสุพรรณบุรีไม่มีผู้ได้ ครั้งนั้นพระยาราษฎร์เมืองเจ้ากรมพระคชบาล (ชื่อทองศุภ) เป็น ข้าหลวงออกไปราชการเมืองสุพรรณบุรี พระยาราษฎร์เมืองเห็นเปรม บุตรสาวกำนันยังบ้านโพหลวงแล้วก็ชอบใจรักใคร่อยากได้เปรมมา เลี้ยงเป็นภรรยาน้อย จึงแต่งผู้เฒ่าผู้แก่ให้ไปสูลขอเปรมต่อกำนันยัง ผู้เป็นบิดาฯ ยอมยกบุตรสาวให้เป็นภรรยาพระยาราษฎร์เมืองฯ จึง เปรมมาเลี้ยงเป็นอนุภรรยาอยู่ณบ้านที่ตำบลถนนป่าตอง ในกำแพง พระนครกรุงศรีอยุธยา ไม่นานนัก เปรมก็มีครรภ์กับพระยา ราษฎร์เมืองสามี่ได้สามเดือนเศษ พระยาราษฎร์เมืองสามี่ป่วยหนัก ลงถึงแก่กรรม เปรมภรรยาก็เป็นหม้ายทั้งครรภ์ก่อนได้สามเดือน เศษเกือบสี่เดือน

ครั้งนั้นกรมพระสุรัสวดีจะชำระเงินค่าราชการตัวเลข ที่ ค้างเกินติดพระยาราษฎร์เมืองซึ่งถึงแก่กรรมนั้น กรมพระสุรัสวดี เเกาะตัวภรรยาน้อยพระยาราษฎร์เมือง ไปขจัดเงินหลงอยู่หลายคน แล้ว ด้วยภรรยาหลงไม่มีตัวอยู่ เพราะเหตุดังนี้เปรมจึงตกใจกลัว จะต้องไปกักขังเร่งรัดเงินค่าราชการตัวเลขแทนพระยาราษฎร์เมือง สามี่ เปรมเป็นชาวบ้านนอกหารู้จักคุ้นเคยกับใครไม่ จึงได้หนีไปจาก ที่บ้านพระยาราษฎร์เมืองที่ตำบลถนนป่าตอง เปรมไปแอบอิงอาไศรย อยู่ในบ้านเรือนพระยาราษฎร์เมือง พี่ชายพระยาราษฎร์เมืองสามี่ของ เปรม ณ ตำบลริมวัดดุสิตาราม ใกล้บ้านหม่อมจ้าวอำไภยสามี่หม่อม จ้าวบัว เพราะฉะนั้นเปรมจึงได้ไปมาหาสู่กับหม่อมจ้าวบัวเนื่องๆ

เพราะบ้านใกล้เคียงกัน แต่พระยาราชนิกุลหาอยู่บ้านไม่ มีราชการ
ไปสักเลขแลเก็บเงินส่วยหัวเมืองฝ่ายเหนือ เพราะฉะนั้นเปรมจึงหา
ที่พึ่งมิได้ ก็ไปหาหม่อมจ้าวอำไภย ขอให้ช่วยรับธุระดับทุกข์ร้อนของ
เปรมด้วย หม่อมจ้าวอำไภยได้ช่วยธุระเดินเห็นแก้ไข จนเปรมพ้น
จากการเกี่ยวข้องต้องเร่งเงินค่าราชการแทนพระยาราชนิกุลเมืองสามมี
หลุดไป เมื่อเปรมสิ้นธุระทั้งมวลในกรมพระศาสดิแล้ว

หม่อมจ้าวอำไภยจึงได้ทะโลมเปรมมาเป็นอนุภรรยาทั้ง
ครรรค์อ่อนสามเดือน ครั้นครรรค์ของเปรมแก่ถ้วนกำหนดเทศมาศ
ได้ ๑๐ เดือนแล้ว เปรมจึงคลอดบุตรมาคน ๑ เป็นชายมีรูปโฉม
โนมพรณงาม พร้อมทั้งบวรลักษณะทุกสิ่งหากุมารใดจะงามเสมอ
เหมือนมิได้ ขณะเมื่อเปรมคลอดบุตรชายคนนี้นั้น บังเกิดพายุใหญ่
จนต้นไม้และเรือนหักพังทำลายไปเป็นอันมาก และปืนใหญ่อยู่ในโรง
ก็ถูกพายุพัดพา ล้อปืนเลื่อนเคลื่อนที่ถอยหลัง ออกมานอกโรงเป็น
มหามหึศจรรยที่บุตรชายของเปรมคนหนึ่งนี้จะได้เป็นพระมหา
กระษัตริย์ราชเจ้าในกรุงศรีอยุธยาเมื่อเจริญวัยอายุศม์ (คือแผ่นดิน
พระราชาธิเบศเพทราชาท่านเอง) หม่อมจ้าวอำไภยบิดาเลี้ยงก็
รักใคร่บุตรเปรมเหมือนบุตรของหม่อมจ้าวอำไภยๆ จึงให้ชื่อว่า 'นาย
ทองคำ' มีชื่อเนื่องมาแต่ชื่อพระยาราชนิกุลเมืองบิดาชื่อว่า 'ทองสุก'
อยู่มาไม่ช้านานนัก อายุศม์นายทองคำได้สองขวบเศษ หม่อมจ้าว
อำไภยก็ป่วยเป็นวรรณโรคถึงกาลสิ้นชนม์ชีพตักษัย จึงหม่อมจ้าวบัว
ภรรยาใหญ่และเปรมภรรยาน้อยช่วยกันจัดการศพ ทำการณาปะนะ
กิจที่วัดดุสิตารามเสร็จ

ขณะเมื่อหม่อมจ้าวอำไภยสิ้นชนม์ชีพนั้น บุตรทั้งสามคนเป็น
กำพร้าหาบิดามีได้นั้น คือคุณเหล็กอายุศม์ได้เก้าขวบ คุณแจ่ม
อายุศม์ได้หกขวบ คุณปานอายุศม์ได้สี่ขวบ แต่นายทองคำบุตรเลี้ยง
นั้นอายุศม์ได้สองขวบกับหกเดือน ครั้นคนทั้งสี่นี้เติบโตใหญ่ขึ้นก็รักใคร่
นับถือกัน ดังพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ด้วยคุ้นเคยกันมาแต่ยัง
เยาว์ เพราะฉะนั้นนายทองคำเมื่อโตใหญ่ขึ้นก็ถือตัวว่าเป็นบุตรหม่อม
จ้าวอำไภยเพราะคนทั้งหลายเขาเรียกว่า 'คุณทองคำ' เหมือน คุณ
เหล็ก คุณปาน (เมื่อนายทองคำแก่ชราแล้วได้เป็นพระเพทราชา